

Kovács Mátyás, egy igazi néptanító (Endrőd 1902 – Budapest 1990)

Kovács János (1856--1936) és Iványi Mária legkisebb gyermeke volt. Hét éves volt Mátyás, mikor édesanyját elvesztette. Az özvegyen maradt édesapa nem nősült újra. Hála a sok idősebb lánytestvérnek - különösen a gyermekkori balesete miatt púpos, de aranyszívű Matild nővérnek, - ők vették át a gondoskodás szerepét. A kor szokásának megfelelően, a gazda, a legkisebb fiú gyermekét taníttatta. A nagyobbak az apa mesterségét folytatták. Mátyás a testvéreit méltatva, többször elmondta, azokkal sem járt vón rosszabbul az iskolapad, mint vele.

János gazda, az apa, alaposan körülnézett a térképen, amikor jó hírű iskolát keresett. Temesvár híres tanítóképzőjébe íratta be. A többenemzetiségű városban akkor még szent volt a béke a különböző anyanyelvű diákok között. Elbeszélte, hogy egy szerb osztálytársa meghívta hozzájuk nyári vakációra a Deliblát homok buckái közé.

Trianon után új tanítóképzőt kellett keresni. Az utolsó évet Kiskunfélegyházán végezte, ott szerzett kitűnő tanítói oklevelet 1921-ben.

"Onnan egyenesen a javítóintézetbe kerültem", - mondta tréfálkozva. Nevelőnek került Gyulára a Szeretetotthonba. Igazgatója az utódját vélte benne. Bár jó sorsa volt Gyulán, hazahúzta a szíve. Endrődön pályázatot nyert. Itt nem csupán munkáját, de hűséges feleségét is, Uhrin Imre és Sóczó Ilona legkisebb lányában, Annuskában megtalálta. A 25 éves férj és a 21 éves párja bőséges gyermekáldásban részesült. Heten voltak, kik közül három kiskorában meghalt. Anna lánya óvónő, Attila gépészmérnök, Zoltán főiskolai tanár, László a vizuális antropológia mestere.

Mátyás apjától örökölte a hunyai tanyát. Tanított és gazdálkodott, mindkettőt teljes emberként. Elképesztő volt munkabírása. Szívós volt, bírta és megszokta a fizikai munkát. Kovácséknál nem kivételeztek a vakációs diákokkal. A mezei munkák dandárjában naponta kikerékpározott a 18 km-re fekvő tanyára. Nem autót vett, hanem hat holddal gyarapította az apai örökséget, új istállót építtetett a tanyán, gépeket vásárolt, mintagazdaságot akart. Még az agráregyetem is megfordult a fejében.

Szenvedélyes vadász volt, e mellett azonban sokszor későig házi könyvtárát bújta. Szorgalma és szakértelme eredményeül igazgató lett. A községi iskolákon kívül 12 tanyai iskolát is kellett látogatnia. 1948-ban megyei tanulmányi felügyelőnek is kinevezték.

Szépen felépített terveit azonban romba döntötte a második világháború.

A háború utolsó évében, 44-ik életévében behívták katonának. Gratz mellett esett orosz fogságba, 1945. május 9-én. Két hét múlva vagonírozták és sokadmagával irány Csokinó fogolytáborra. Másfél évi fogság után testsúlya megfeleződött, mire hazaért. Kisebb gyermekei nem ismertek rá.

A "fordulat éve" után, a történéseket előre sejtve, 1949-ben lemondott az igazgatóságról. Ettől kezdve örült, hogy meghúzhatta magát a tantestületben. Kuláklistára tették, igyekeztek "kinyírni". Minden munkát elvállalt, hogy ne köthessenek bele. Tanított az esti Dolgozók Iskolájában, korrepetált, TIT előadásokat tartott, elvállalta a tankönyvelosztást, Nagylaposra járt helyettesíteni. leltározott a Földműves Szövetkezetben.

Nyaranta a szarvasi rizsföldeken dolgozott. Hazavitte a megspórolt szalonnadarabkákat, mert otthon nem volt.

Növendékei sorra nyerték a tanulmányi versenyeket. A legválságosabb időben is vallásos és hazafias nevelés tiszta formáját adta tanítványainak.

Soha kitüntetést, elismerést nem kapott a rákosi időben. Lakót raktak a házukba (rendőrt!). Még a padlásteret is megfeleztették. S mégis! Ilyen körülmények között is volt ereje arra, hogy Szegeden elvégezze a tanárképző biológia-földrajz szakot. A párt megakadályozta gyermekeinek egyetemi tanulását. Paraszti gyökerű értelmiségi volt, igazi néptanító, egyik legolvasottabb ember az akkor 13 ezres lélekszámú községben.

Az orosházi Mezőgazdasági Technikum Endrődre kihelyezett tagozatán is tanított.

65 évesen ment nyugdíjba. Egyetlen zavartalan pihenő év adatott neki. '68-ban felesége váratlanul elhunyt. Aztán eladta házát és gyermekei után Pestre telepedett. Újra házasodott. A tudományok mellett az irodalom, de a politika is érdekelte. Nagyon büszke volt, hogy Romániában, az ő egykori iskolavárosa, Temesvár lett a forradalom bölcsője.

Második feleségét, Szidi nénit is eltemette '83-ban.

Új barátokat szerzett. Fizikai ereje fogytán a gyermekeinél váltó tartózkodást élt, s 88 évesen csendben fejezte be értékes életét. Annuska nénival a Szarvasvégi Temetőben nyugossa örök álmát.

Jó nevelő, értékes ember volt. Hálás vagyok a sorsnak, hogy évtizedekig munkatársa lehettem. Tőle tudom, hogy a legnagyobb bajban sem szabad felhagyni a reménnyel.